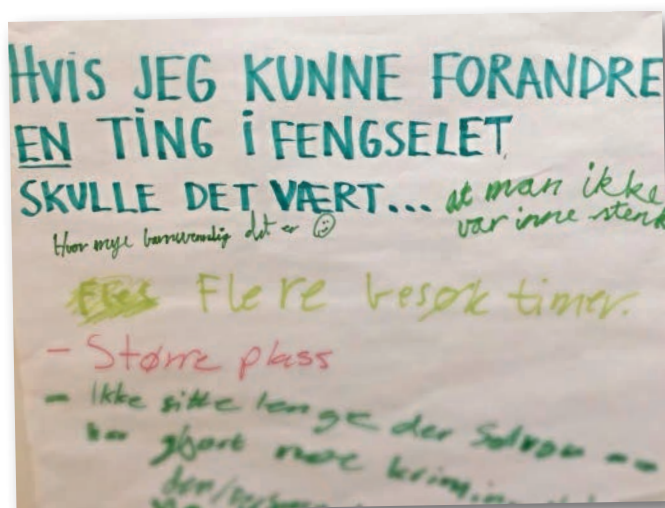

ÅRSRAPPORT 2016

Viktige innspill fra barn og unge i FFP Ung som skal viderefremmes til FNs barnekomité.

FFP inspirerer fengsler og familievernkontor til å tilby familiesamtaler i fengsel.

INNHOLDSFORTEGNELSE

Presentasjon av For Fangers Pårørende (FFP)	s. 3
--	------

Del 1 • Aktivitetsrapport 2016

1.1 Praktiske forhold	s. 4
1.2 Tilbud til pårørende	s. 5
1.3 Samarbeid med kriminalomsorgen	s. 10
1.4 Referansegrupper, nettverk og samarbeid	s. 14
1.5 Konferanser og annen deltakelse	s. 17
1.6 Politisk arbeid	s. 19
1.7 FFP i media	s. 20

Del 2 • Prioriteringer i 2017

Del 3 • Regnskap og budsjett

3.1 Regnskap 2016	s. 24
3.2 Budsjett 2017	s. 25

Vedlegg

Revisjonsberetning for 2016	s. 26
-----------------------------------	-------

PRESENTASJON AV FOR FANGERS PÅRØRENDE (FFP)

FAKTA OM FFP

FFP er en frivillig organisasjon etablert i 1992. FFP har hovedkontor i Oslo og lokalavdelingen FFP Trøndelag i Trondheim. FFP har et styre som skal bestå av fem til syv medlemmer, der minst halvparten skal ha pårønderfaring. FFP mottar driftsstøtte fra Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) og er for øvrig finansiert via prosjektmidler fra ulike departementer, direktorater, fond og legater.

FFPs viktigste arbeidsoppgaver:

- Gi støtte og råd, samt tilby ulike aktiviteter til pårørende
- Samarbeide med kriminalomsorgen for å bedre pårørendes situasjon i møte med fengslene
- Synliggjøre pårørendes situasjon gjennom prosjekt- og informasjonsarbeid

STØTTE OG RÅDGIVNING TIL PÅRØRENDE

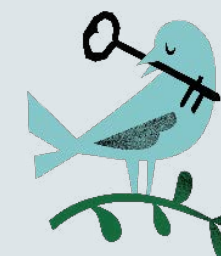
Det meste av kontakten med pårørende foregår via telefon, epost og samtaler i våre lokaler. I tillegg arrangerer FFP ulike treff og aktiviteter, samtalerapi, familierapi, kultur- og ferietilbud, samt egne tilbud for barn og unge gjennom FFP Ung. FFP får henvendelser fra pårørende i hele landet. Pårørende til domfelte innenfor alle lovbruddskategorier tar kontakt med FFP. Det er i hovedsak kvinner som tar kontakt med oss, og spesielt mødre og partnere til innsatte.

Saker

De fleste pårørende som tar kontakt med FFP trenger å snakke om problemstillinger knyttet til fengslingen og sin situasjon som pårørende. Mange tar kontakt for å få informasjon om fengsler, regelverk, lover og rutiner.

Noen vanlige tema:

- **Økonomi.** Fengsling fører ofte til en svært vanskelig økonomisk situasjon, både fordi gjenværende omsorgsperson ikke regnes som aleneforsørger etter trygdelovgivningen og fordi pårørende ofte får store kostnader knyttet til reise for å besøke i fengsel. Mange pårørende tar også opp problemstillinger knyttet til betaling av husleie og regninger som kommer til den innsatte under soning.
- **Barn.** Temaer som ofte tas opp er om barn bør få vite om fengslingen, hva man skal fortelle og om barn bør besøke i fengselet.

- **Helse.** Mange pårørende forteller om helsemessige konsekvenser av det å være pårørende. FFPs undersøkelse *Helse og livskvalitet blant fangers pårørende* (FFP 2007) viser at nesten halvparten av de pårørende oppgir at deres helse er blitt dårligere som følge av fengslingen.
- **Utvisning.** Pårørende med familiemedlemmer som står i fare for å bli utvist fra landet etter soningen er i en spesielt vanskelig situasjon preget av bekymring og uvisshet.
- **Varetekt.** Varetektstiden er for mange den vanskeligste tiden, da man ofte har mange spørsmål og tiden er preget av uvisshet og uforutsigbarhet.

SAMARBEID MED KRIMINALOMSORGEN

En annen av FFPs hovedoppgaver er å synliggjøre pårørendes situasjon overfor kriminalomsorgen og formidle hvordan pårørende opplever møtet med fengselet. FFP ønsker å bidra til bedre kontaktmuligheter og bevisstgjøring om pårørendes situasjon hos ansatte i fengslene. FFP deltar på samarbeidsmøter i fengslene, holder foredrag og bidrar på informasjonsmøter for pårørende i fengslene. FFP deltar jevnlig på møter for innsatte der tema for eksempel kan være kontakten med pårørende eller barnas situasjon.

SYNLIGGJØRING OG INFORMASJONSARBEID

FFP arbeider for å synliggjøre pårørendes situasjon blant annet overfor ulike departementer, politikere, barnevern og familievern, barnehager, skoler, BUP, PP-tjenesten, NAV, ulike organisasjoner, advokater og politiet.

Gjennom ulike prosjekter arbeider FFP for å innhente mer kunnskap og synliggjøre aktuelle problemstillinger knyttet til det å være pårørende. FFP utvikler også diverse informasjonsmateriell. Som en del av informasjonsarbeidet inngår også undervisning, foredragsvirksomhet, publisering av artikler, mediekontakt og veiledning av studenter.

DEL 1: AKTIVITETS RAPPORT 2016

1.1 PRAKTISKE FORHOLD

Styret

Styret besto i 2016 av følgende personer: Styreleder Roger Stubberud, Sissel Lyngvær Ramstad, Morten Nystrøm, Ubah A. Aden, Ingjerd Hansen og Ole Loe Andersen. Det ble avholdt fem styremøter i 2016. Styret har ikke mottatt honorar.

Ansatte

Ansatte i FFP i Oslo har i 2016 bestått av daglig leder Hanne Hamsund, seniorrådgiver Bente C. Grambo (kriminolog), seniorrådgiver Kjersti Holden (barnevernspedagog), seniorrådgiver Anne Berit Sandvik (kriminolog), rådgiver Kitty Elisabeth Byng (psykolog) og minoritetsrådgiver Emem Israel Daniel (sosionom).

FFP Trøndelag har bestått av avdelingsleder Anne Kjersti Bakstad (sykepleier med videreutdanning), seniorrådgiver Nina Morseth Lauritzen (barneverns- pedagog og familierapeut), og rådgiver Anne Gro Gullvik Frøiland (sosionom), som kom tilbake fra permisjon i juni.

Bemanningen i FFP har i 2016 vært 7,1 årsverk, henholdsvis 5,3 i Oslo og 1,8 i Trondheim.

I tillegg til arbeidsgruppa var Younes Moe engasjert som ungdomsarbeider i aktivitetene til FFP Ung i Oslo og Mitra Khazai har vært engasjert i FFPs minoritetsprosjekt.

Finansiering

- Fra Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) mottok FFP i 2016 kr 2 671 000 i driftsstøtte.
- Fra Barne- ungdoms- og familiedirektoratet mottok FFP kr 1 100 000 til arbeid for barn og unge med foreldre i fengsel i Oslo og Trondheim.
- Til FFPs minoritetsprosjekt mottok vi kr 500 000 fra Extrastiftelsen, kr 375 000 fra Gjensidigestiftelsen og kr 99 000 fra Oslo kommune, Velferdsetaten.
- Til FFPs Familierapiprojekt mottok vi kr 350 000 fra Extrastiftelsen, og kr 50 000 fra Stiftelsen Uni.
- Vi mottok kr 200 000 fra Extrastiftelsen til terapi for pårørende, og 115 000 til en konferanse vi skal arrangere i 2017.
- Fra Stiftelsen Scheibler mottok FFP kr 200 000 til et prosjekt om pårørende til døpte for sedelighets- lovbrudd.
- Fra Bergesenstiftelsen mottok FFP kr 100 000 til lokale tiltak for pårørende.

- Vi mottok kr 60 000 fra Reidar og Gunnar Holsts legat og kr 20 000 fra Boye Schlytters legat til ferie- og kulturtilbud for pårørende.
- FFP mottok kr 425 000 fra Extrastiftelsen til et prosjekt drevet av Vardeteatret. Disse midlene ble overført i sin helhet til Vardeteatret.
- FFP Trøndelag mottok kr 40 000 fra Torstein Erboes gavefond, kr 20 000 fra Trondheim kommune, kr 20 000 fra stiftelsen Fridheim, kr 15 000 fra Helse Midt-Norge og kr 5 000 fra Danske Bank.
- FFP mottok kr 284 088 i momskompensasjon.

Utover driftsstøtten fra KDI finansieres FFP altså via flere ulike prosjektmidler, fond og legater. For å innhente disse midlene sendte vi for 2016 totalt 36 søknader. Vi fikk positivt svar på 18 av søknadene og fikk innvilget i alt kr 4 138 282 i tillegg til støtten fra Kriminalomsorgsdirektoratet. Tusen takk til alle som har støttet FFP og gjort det mulig å gjennomføre vårt arbeid og våre prosjekter!

Lokaler

FFP har lokaler i Nordahl Bruns gate 5 i Oslo. Lokalene er leid av Stiftelsen Nordahl Bruns gate 5. Leie av lokalene kostet kr 83 935 pluss strøm i 2016.

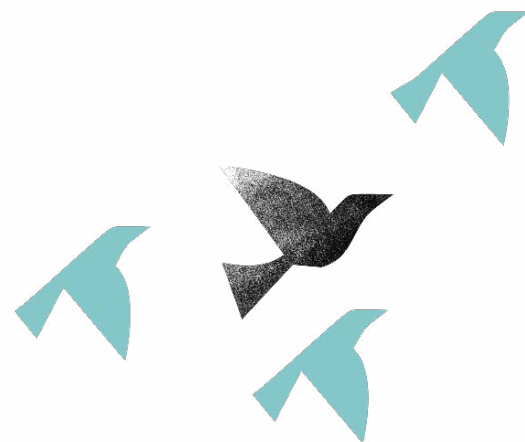
FFP Trøndelag har lokaler i Fjordgata 19 i Trondheim. Lokalene er leid av Norinvest Drift AS. Leie av lokalet kostet kr 93 670 pluss strøm i 2016.

Regnskap og revisjon

Jan Bruserud i revisjonsselskapet Bruserud & Co AS har revidert FFPs regnskap for 2016, og Petter Arneid har også i år vært FFPs regnskapsfører.

Grafisk arbeid

FFP har benyttet grafisk designer Lars Schrøder fra firmaet Fjeldheim & Partners AS. Illustrasjons- og designbyrået ByHands/Darling Clementine har illustrert informasjonsmaterieell revidert og utviklet i 2016.

1.2 TILBUD TIL PÅRØRENDE

FFP har også i 2016 hatt et variert aktivitetstilbud. Alle FFPs tilbud er gratis for pårørende.

FFPs tilbud til pårørende

- Landsdekkende rådgivning på telefon og epost.
- Individuelle samtaler og familiesamtaler
- Tilbud om tolk i rådgivende samtaler med oss
- Kveldstreff for foreldre til innsatte
- Kveldstreff for unge voksne
- Pårørendetreff
- Temakvelder
- Tilbud om aktiviteter og samtaler for barn og unge
- Kulturtilbud
- Helge- og ferietilbud
- Samtaleterapi (Oslo)
- Familierapi (Trondheim)

Telefontider i Oslo:

Mandag til fredag fra kl. 9.00 – 15.30.

Telefontider i Trondheim:

Mandag, tirsdag, torsdag og fredag, kl. 9.00 – 15.00

Landsdekkende tilbud

FFP har tilbud for pårørende over hele landet via vår rådgivningstelefon, epost og gruppe for pårørende på Facebook.

Rådgivning

En av FFPs viktigste oppgaver er å gi råd og støtte til pårørende via telefon, epost og gjennom samtaler i våre lokaler. Mange har behov for informasjon knyttet til fengsler og kriminalomsorgen. Andre trenger først og fremst noen å snakke med. Også i 2016 har pårørende fra hele landet tatt kontakt. I 2016 fikk FFP i alt 484 telefoner fra pårørende, og vi fikk 303 henvendelser fra pårørende på epost. Vi hadde 101 individuelle samtaler med pårørende i våre lokaler i Oslo og Trondheim.

FFPs hjemmeside

På FFPs hjemmeside, www.ffp.no, tar vi opp aktuelle tema og problemstillinger. Siden har blant annet en oversikt over FFPs tilbud og aktiviteter og tilgang til informasjonsmaterieell. Hjemmesiden har en egen side for barn og unge.

Følg FFP på Facebook og Twitter!

På FFPs Facebookside og Twitter kan pårørende og andre interesserte følge med på aktuelt nyhetsstoff og aktiviteter for pårørende. FFP har også en egen, lukket gruppe for pårørende på Facebook.

Kino i jula

FFP inviterte også i 2016 pårørende over hele landet på kino i romjula. Pårørende valgte hvilken film de ville se, og fikk gavekort til bruk på sin kino. Familier fra 15 forskjellige steder spredt fra Tromsø i nord til Kristiansand i sør koste seg på kino i løpet av julen, og mange fortalte at de satte stor pris på tilbudet.

Jeg mangler ord

Hvorfor begår noen seksuelle overgrep? Hvordan skal pårørende forholde seg til skole og nærmiljø? Hva kan vi si til barna? Hva om han sier han er uskyldig? Hva er risikoen for overgrep? Dette var noen av spørsmålene under FFPs fagdager om seksuallovbrudd med Institutt for klinisk terapi og sexologi (IKST) og Statens Barnehus. Fagdagene inngår i FFPs arbeid for familier til innsatte dømt for seksuallovbrudd gjennom prosjektet «Jeg mangler ord», finansiert av Scheiblers legat.

Bakgrunnen for prosjektet er at FFP opplever en økning i henvendelser fra pårørende til personer fengslet for seksuallovbrudd. Det er en svært vanskelig situasjon for familiene, med mye tabu, skamfølelse og ofte komplekse problemstillinger. Prosjektet består av kartleggingsarbeid, kompetanseheving og utgivelse av et informasjonshefte til pårørende, basert på et hefte laget av vår søsterorganisasjon *Families Outside* i Skottland.

FFP sitter også i styringsgruppa for BASIS-prosjektet (Behandling av seksuallovbruddsdømte i Sør-Øst), i regi av Helsedirektoratet i samarbeid med Oslo universitetssykehus og kriminalomsorgen (KDI/region sør), samt Helse Sør-Øst RHF. Vi har også deltatt på et kurs om behandling av seksuallovbruddsdømte etter Good Lives Model, behandlingsmetoden i BASIS-prosjektet, og vi har vært på forelesning om arbeidet med seksuallovbruddsdømte i Bergen fengsel.

Tilbud for pårørende i Oslo

FFP hadde i 2016 tilbud om flere ulike aktiviteter og treff for pårørende. Vi har hatt jevnlig kveldstreff for foreldre til innsatte samt for unge voksne pårørende, formiddagstreff, kreative kveldstreff med strikking og keramikk samt temakvelden «Spør kriminalomsorgen», der to representanter fra kriminalomsorgen svarte på spørsmål fra pårørende og deltok i diskusjoner om temaer de pårørende ønsket å ta opp.

FFP inviterte også i 2016 pårørende med på ulike kulturtilbud:

- *Den glade enke* på Oslo Nye Teater
- *En mann ved navn Ove* på Centralteatret
- Julekonsert med Oslofilharmonien på Oslo konserthus

Vi får mange positive tilbakemeldinger fra pårørende, som setter stor pris på å delta på FFPs ulike tilbud. Mange setter pris på fellesskapet FFP tilbyr, muligheten for å oppleve ulike kulturtilbud og det å møte andre i samme situasjon.

Samtaleterapi for pårørende

Takket være støtte fra Extrastiftelsen kunne FFP også i 2016 gi pårørende et tilbud om samtaleterapi hos gestaltterapeut, både gjennom gruppesamtaler og individuelle timer. Mange pårørende er svært takknemlige for dette tilbudet, og har stort utbytte av timene.

Ferie i Kragerø

For tiende år på rad arrangerte FFP sommeren 2016 ferietur for pårørende til Kragerø. Det var ekstra hyggelig at vi i dette jubileumsåret kunne tilby rekordmange pårørende å være med. I alt 20 barn og 13 voksne deltok, og det var en meget populær og vellykket ferietur. Ferieturen var finansiert av Reidar og Gunnar Holsts legat og Boye Schlytters legat. Dette er et tilbud mange pårørende sier de setter stor pris på! Det å være i et uformelt og sosialt fellesskap med andre pårørende over tid har stor verdi. På grunn av dårlig økonomi er FFPs ferietur for noen den eneste muligheten de har til å kunne reise på ferie. På årets tur sto bading, padling og fotballspilling høyt i kurs.

Sommerstemning med FFP i Kragerø

Pårørendetreff flere steder i landet

Selv om FFP er en landsdekkende organisasjon finner de fleste av FFPs tilbud for pårørende sted i Oslo og Trondheim, der vi har våre avdelinger. Pårørende flere steder i landet har etterlyst lokale tilbud i sine nærområder, og våren 2016 inviterte FFP til pårørendetreff i Kristiansand, Bodø og Tromsø.

Pårørende som deltok på treffene satte stor pris på tilbudet. Mange synes det var fint å dele erfaringer med andre i en liknende situasjon, samt å få muligheten til å ta opp ulike problemstillinger med rådgivere fra FFP.

Fagmøte om pårørendes situasjon med samarbeidspartnere i Kristiansand.

I tillegg til at FFP arrangerte pårørendetreff, viste vi også utstillingen *Bak murene – sett med barn av innsattes øyne* i bibliotekene i Kristiansand og Tromsø. Utstillingene hadde mange besøkende, og vi fikk gode tilbakemeldinger på bildene som ungdom i FFP Ung har tatt i Ullersmo fengsel.

For å øke fokuset på situasjonen til pårørende av innsatte inviterte vi også til fagmøter i de ulike byene. På møtene deltok blant annet representanter fra organisasjoner, kriminalomsorgen, barnevern og skole. Det ble mange gode diskusjoner rundt hvordan pårørende kan møtes på en bedre måte, og hvordan barn som pårørende kan motta støtte i hverdagen.

Daglig leder Hanne Hamsund og rådgiver Kitty Byng fra FFP under FFP Ungs utstilling *Bak murene – sett med barn av innsattes øyne* i Kristiansand.

FFP Ung

FFP Ung er FFPs barne- og ungdomstilbud i Oslo. Gjennom FFP Ung får barn, unge og deres foreldre og nettverk tilbud om støtte og rådgivning via samtaler på kontoret, telefon og epost.

FFP Ung gir også barn, unge og familier et tilbud om et møtested der de kan treffe andre i en liknende situasjon, og delta i ulike aktiviteter. En svært viktig del av arbeidet i FFP Ung er å gi støtte til foreldre for at de skal kunne mestre den vanskelige situasjonen familien og barna ofte har kommet i. FFP Ung har sin egen side på FFPs hjemmeside, med informasjon rettet til barn og unge med et familiemedlem i fengsel. FFP Ung var i 2016 finansiert av Kriminalomsorgsdirektoratet og av Barne-, ungdoms og familiedirektoratet.

FFP Ung hadde følgende aktivitetstilbud i 2016: Kino og lunsj i vinterferien, lekeland, minigolf og pizza, Tusenfryd, spøkelsesvandring på Akershus festning, Cageball, barnehøring, juleverksted, *Doktor Proktors tidsbadekar* på Centralteatret og *Jul i Blåfjell* på Oslo Nye Teater.

Tilbud for pårørende i Trøndelag

FFP Trøndelag har hatt tilbud om rådgivning på telefon og epost, individuelle samtaler og familiesamtaler med rådgiver/familie terapeut.

Treff for foreldre

FFP Trøndelag har tilbud om månedlige treff for mødre til innsatte. Her kan de treffe andre mødre i en liknende situasjon, og få råd og støtte fra rådgiver og familierapeut i FFP. Fra høsten 2016 inviterte vi også fedre til å delta i gruppene.

Aktivitetstilbud

FFP Trøndelag har hatt følgende aktivitetstilbud i 2016: *Den gode dinosauren* på kino, forestillingen *Vår* på Trøndelag teater, hesteridning, fjordrafting, sommergeateret *Narnia - Løven, heksa og klesskapet* på Munkholmen, *Karlson på taket* på Trøndelag teater, bowling og burger, kreativt verksted og fjøsnisseforestilling på Voll gård.

Tilbud om gratis billetter

FFP Trøndelag tilbyr gratis billetter til kino eller svømmehall til pårørende som ønsker å dra på aktiviteter, gjerne sammen med den innsatte. Spesielt kinotilbudet har vært populært i 2016.

Helgetur

Tradisjon tro arrangerte FFP Trøndelag også i år helgetur for pårørende på høsten. Denne gangen gikk turen til Rypetoppen Adventurepark og Teveltunet fjellstue. Helgeturen ble gjennomført i litt vått vær, men det var ingen som lot seg stoppe av det og vi fikk utfordret oss selv i zipline og høyt oppe i trærne. Det ble rom for mange fine refleksjoner og samtaler gjennom helgen, og turen opplevdes som et pusterom i hverdagen.

FFP Trøndelags helgetur til Rypetoppen ga rom for både gode samtaler og adrenalinkick!

Familiesamtaler i fengsel

FFP Trøndelag har i et samarbeid med Trondheim fengsel også i 2016 hatt tilbud om familiesamtaler med innsatte og deres pårørende. Tiltaket gir gode resultater både for innsatte og familiene, og blir fra ledelsen i fengselet definert som en del av fengselets rehabiliterende tiltak. For å kunne se på effekten av tiltaket er det i 2016 benyttet et evalueringsverktøy, Klient- og resultatstyrt praksis (KOR). Innsatte som overføres til lavere sikkerhetsnivå får tilbud om videre samtaler der eller i FFPs lokaler.

Fotoutstilling "Bak murene – sett med barn av innsattes øyne"

Vinteren 2016 inviterte FFP til fotoutstilling og debatt på Trondheim folkebibliotek. Pårørende var spesielt invitert, og rundt 80 personer deltok på åpningen og debatten. I debatten deltok en ungdom fra FFP Ung, to representanter fra FFP, barneansvarlig i Trondheim fengsel og regionsdirektør i Kriminalomsorgen region nord.

FFPs minoritetsprosjekt

FFP har i 2016 hatt stor og variert aktivitet i minoritetsprosjektet. Målet med prosjektet er å nå bedre ut til pårørende med minoritetsbakgrunn, kartlegge særlige utfordringer og behov, samt arbeide for at gruppa blir bedre ivaretatt i møte med kriminalomsorgen og andre instanser. Prosjektet gjennomføres både i Oslo og i FFP Trøndelag. I år var minoritetsprosjektet finansiert av Gjensidigstiftelsen, Ekstrastiftelsen og Oslo kommune.

FFP har lyktes med å nå ut til mange pårørende med minoritetsbakgrunn. Særlig gjelder det FFPs aktiviteter for barn og unge (FFP Ung), der en stor andel av deltakerne har minoritetsbakgrunn. Flere benytter seg også av tilbudet om individuelle samtaler og familiesamtaler, og ved behov har vi brukt tolk. Mange av de minoritetspårørende vi har kommet i kontakt har sammensatte problemstillinger. Vi har hjulpet til med å formulere søknader, brev og klager, samt støtteskriv i utvisningssaker. Vi har også hjulpet pårørende med å komme i kontakt med fengselet eller hjelpeapparatet der de har opplevd ikke å nå fram på egenhånd. Slik har FFP bidratt til dialog, der pårørende opplever å ha kommet til orde og har blitt sett og også fått mulighet til å stille opp som en ressurs for den innsatte.

FFP har utarbeidet er seks timers-kurs med mål om at minoritetspårørende skal få bedre kunnskap om norsk kriminalomsorg og pårørendes rettigheter. Vi har hatt

utfordringer med å nå ut og få nye pårørende til å melde seg på, men lyktes med å arrangere ett kurs i Oslo, som ble svært godt mottatt av deltakerne. Utvisning var et hovedtema på kurset, da alle deltakerne var berørt av dette. En journalist fra den flerkulturelle avisa *Utrop* deltok også på deler av kurset og fulgte opp med intervjuer i etterkant.

I vår kontakt med fengsler og andre etater synliggjør FFP spesielle utfordringer for pårørende med minoritetsbakgrunn og viktigheten av å tilrettelegge for likeverdige tilbud. Vi har i forbindelse med minoritetsprosjektet samarbeidet med flere ulike organisasjoner og instanser, blant annet KRUS, Ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS), JussBuss, Jurk og Helseforum for kvinner. FFP har bidratt med bakgrunnsstoff og en artikkel som skal brukes på www.utveier.no (kunnskapsportal om radikalisering og voldelig ekstremisme). Artikkelen har fokus på pårørende med minoritetsbakgrunn og handler om forebygging av stigmatisering og utenforskap.

Seniorrådgiver Kjersti Holden og minoritetsrådgiver Emem Israel Daniel fra FFP har nådd ut til mange pårørende gjennom FFPs minoritetsprosjekt. Foto: Bilge Öner / Utrop

1.3 SAMARBEID MED KRIMINALOMSORGEN

Samarbeid med fengslene og kriminalomsorgen er en sentral arbeidsoppgave for FFP. Det er viktig å formidle til fengslene hvordan pårørende opplever møtet med fengselet og hvor stor betydning holdninger hos de ansatte og besøksforholdene har for besøk og kontakt under fengsling.

FFP har jevnlig kontakt med fengslene i Oslo- og Trondheimsområdet gjennom blant annet møter med ledelsen, deltakelse på servicetorg for innsatte og ved å dele ut informasjonsmateriell til besøkende i besøksavdelingen. Vi har i 2016 vært i kontakt med følgende fengsler:

Ila fengsel. FFP har hatt jevnlig samarbeidsmøter med leder for besøksavdelingen og den barneansvarlige, samt deltatt på servicetorg for innsatte. FFP samarbeidet også med Ila i forbindelse med klage over endrede busstider som rammet pårørende i forhold til besøk i fengselet.

Seniorrådgiver Bente C. Grambo utenfor Ila fengsel.

Halden fengsel. Møte med ledelsen og deltakelse på møte i pappagruppa ved fengselet. FFP deltok også på servicetorget Halden Arena, og var til stede i besøksavdelingen for å dele ut informasjonsmateriell og snakke med de besøkende. FFP har også jevnlig dialog med den barneansvarlige i fengselet.

Ullersmo fengsel. FFP deltok på servicetorg for innsatte og har hatt dialog med den barneansvarlige i fengselet.

Krogsrud fengsel. FFP deltok på åpen dag for pårørende samt på servicetorg for innsatte.

Ringerike fengsel. FFP har hatt jevnlig samarbeidsmøter med Ringerike fengsel, deltatt på servicetorg for innsatte og holdt innlegg på et personalmøte. FFP hadde møter med fengselet for å informere om FFPs familieraprosjekt. Ansatte i fengselet deltok også på kurs hos FFP om familierapi i fengsel.

Små grep gjør stor forskjell! Ringerike fengsel har laget trapp for at barn skal nå opp til vakta og føle seg velkommen på besøk.

Bergen fengsel. Vi hadde møte med ledelsen og andre ansatte i fengselet, assisterende regionsdirektør i Kriminalomsorgen region vest og representanter fra to familievernkontor for å informere om FFPs familieraprosjekt. Ansatte i fengselet deltok også på FFPs kurs om familiesamtaler i fengsel.

Norgerhaven fengsel. Sammen med flere andre frivillige organisasjoner deltok FFP både våren og høsten 2016 på servicetorg der vi hadde samtaler med innsatte i fengselet. Vi deltok også på møter med ledelsen og de norske ansatte i fengselet.

Bredtveit fengsel. FFP deltok på «Ukeslutt» i avdeling B2, der vi hadde gruppesamtale og individuelle samtaler med innsatte. FFP hadde også et møte med den barneansvarlige sammen med en frivillig organisasjon fra Romania som vi var vertskap for.

Oslo fengsel. FFP har flere ganger vært tilstede i besøksavdelingen for å dele ut informasjonsmateriell til besøkende og snakke med pårørende. FFP deltok også på 10-års jubileet til TOG (Tiltak overfor gjengangere), som er en avdeling i Oslo fengsel.

Bastøy fengsel. FFP deltok på samling for alle barneansvarlige i Kriminalomsorgen region sør på Bastøy fengsel. I den forbindelse fikk vi omvisning i besøksleiligheten i fengselet, og fikk se det fine, nyoppussede barnerommet.

Indre Østfold fengsel, avd. Eidsberg. Vi hadde møte med tilbakeføringskonsulenten i fengselet.

Kongsvinger fengsel. FFP hadde møte med ledelsen og den barneansvarlig og fikk en omvisning på fengselet. Det var særlig fokus på kontakt med familie i utlandet, morsmålsamtaler, bruk av tolk og utvisning.

Fengselsturné i Nord-Norge

FFP hadde i 2016 en særlig satsning på å besøke alle fengslene i Kriminalomsorgens region nord. I tillegg til de fengslene FFP Trøndelag har jevnlig samarbeid med, besøkte vi i løpet av en uke Vadsø, Tromsø, Fauske og Bodø fengsel og Bodø overgangsbolig. Vi arrangerte også pårørendetreff og nettverksmøter for fagpersoner i Tromsø og Bodø. I tillegg viste vi utstillingen *Bak murene – sett med barn av innsattes øyne* i Tromsø. Det ble mange verdifulle møter, der FFP ble bedre kjent med de nordligste fengslene og menneskene som jobber der. I tillegg var det svært verdifullt at fengslene og fagpersoner ble bedre kjent med FFPs arbeid, hvordan vi kan bistå pårørende, og hvordan fengslene og hjelpeapparatene kan legge bedre til rette for pårørende.

Avdelingsleder Anne Kjersti Bakstad fra FFP, avdelingsleder Terje Torbjørnsen, barneansvarlig Ingebjørg Sæternes og rådgiver Kitty Byng fra FFP utenfor Fauske fengsel.

Trondheim fengsel. FFP Trøndelag har jevnlig samarbeidsmøter med ledelsen og barneansvarlig, samt med sosialkonsulenten i forbindelse med tilbudet om familiesamtaler i fengsel. Vi har også hatt møte med Modulen ved Trondheim fengsel. FFP har deltatt på månedlige servicetorg samt vært tilstede i besøksavdelingen for å informere pårørende om vårt tilbud.

Trondheim fengsel, avdeling Leira. FFP hadde i 2016 møter med både ansatte og innsatte ved fengselet, og deltok også på feiring av 30-års jubileum på Leira. Vi følger opp innsatte som har hatt familiesamtaler i Trondheim fengsel med familiesamtaler på Leira.

Trondheim fengsel, avdeling Kongens gate. Også her har FFP gjennomført familiesamtaler mellom innsatte og familien som tidligere ble gjennomført på høyt sikkerhetsnivå. Vi har også hatt møte med ledelsen.

Verdal fengsel. FFP har hatt samarbeid med både ledelsen og den barneansvarlige i fengselet, samt deltatt på et personalmøte for å presentere vårt arbeid.

Mosjøen fengsel. FFP var på besøk i Mosjøen fengsel der vi hadde møte med ledelsen og fikk omvisning i fengselet.

Bodø fengsel, avdeling Fauske. FFP hadde møte med fengselsleder og den barneansvarlige og omvisning i fengselet. Fengselet var positivt til å sende FFPs informasjonsbrosjyre til pårørende sammen med besøkstillatelsen, slik flere andre fengsler gjør.

Bodø fengsel. FFP hadde møte med fengselsleder, barneansvarlig og ruskonsulenten. Etter en brann i fengselet i 2016, var de nå i en prosess for å få nye rutiner for å komme i kontakt med pårørende i en krisesituasjon.

Bodø fengsel, overgangsbolig. Vi hadde møte med avdelingsleder og barneansvarlig. De innsatte har forholdsvis mye permisjon, og pårørende besøker derfor i liten grad innsatte i fengselet.

Tromsø fengsel. FFP hadde møte med assisterende fengselsleder og tilbakeføringskoordinator, samt omvisning i fengselet.

Vadsø fengsel. FFP hadde møte med assisterende fengselsleder, tilbakeføringskoordinator/ barneansvarlig og førstebetjent. Fengselet hadde lite kontakt med pårørende på grunn av lange reiseavstander.

Samarbeid med barneansvarlige

I 2014 fikk alle fengsler og friomsorgskontor barneansvarlige. De barneansvarlige skal ha et spesielt fokus på at barn blir tatt imot på en god måte når de kommer på besøk i fengsel, og at barnas rettigheter til kontakt med innsatte foreldre blir ivarettatt av fengselet. De har også et ansvar for at alle ansatte i fengselet og ved friomsorgskontoret har fokus på barn som pårørende.

Kontakt med de barneansvarlige er av stor betydning for FFP. Vi har også i 2016 hatt løpende samarbeid med flere barneansvarlige. Mange barneansvarlige tar kontakt med FFP for å diskutere barnefaglige problemstillinger. FFP sender jevnlig informasjon om aktiviteter og treff for barn og unge til alle barneansvarlige. Barneansvarlige i fengsler i Oslo og Trondheim informerer familier med barn og unge om våre tilbud, og bidrar slik til rekruttering.

FFP blir invitert på regionale og nasjonale samlinger for barneansvarlige, noe som danner et godt grunnlag for samarbeid også utenom samlingene. I 2016 var vi på en nasjonal samling for barneansvarlige som ble arrangert på KRUS, og en samling for barneansvarlige i Kriminalomsorgen region sør som ble arrangert på Bastøy.

Mange barneansvarlige sørger for at besøksforholdene blir bedre tilrettelagt for barn i deres fengsel. I forbindelse med samlingen på Bastøy fikk vi omvisning i besøks huset, der det er både besøksleilighet og ordinære besøksrom. Engasjerte barneansvarlige på Bastøy har tatt initiativ til oppussing av barnerommet i besøksleiligheten. Barnerommet er blitt veldig fint med nye møbler, dekorasjon på veggene og nye leker. Flott initiativ fra de barneansvarlige, hyggelige rammer for besøk er viktig!

Mange deltakere og stort engasjement på samling for barneansvarlige i Kriminalomsorgen region sør.

Hyggeligere for barn på besøk etter innsats fra de barneansvarlige på Bastøy fengsel.

Elevator overgangsbolig. FFP hadde møte med leder og personalgruppen på Elevator, hvor vi presenterte FFP og vårt arbeid. Vi drøftet hvordan Elevator kan arbeide med familie og nettverk og fikk en omvisning i overgangsboligen.

Buskerud friomsorgskontor. Vi hadde møte med leder og den barneansvarlige sammen med den rumenske frivillige organisasjonen Alternative Sociale som FFP var vertskap for.

Oslo friomsorgskontor. FFP deltok på friomsorgens årlige julelunsj.

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI). FFP deltok på samling for barneansvarlige fra hele landet arrangert av Kriminalomsorgsdirektoratet.

Kriminalomsorgen region sør. FFP deltok på samling for barneansvarlige i alle fengsler og friomsorgskontor i Region Sør. Samlingen ble holdt i fyret på Bastøy fengsel.

Familieterapi i fengsel

FFP har i 2016 gjennomført det første av tre år av prosjektet *Familieterapi i fengsel*, finansiert av Extrastiftelsen. Gjennom prosjektet ønsker vi å legge til rette for at innsatte og deres familier over hele landet skal få tilbud om familieterapi i fengselet. Tilbudet skal gis av fengselet i et samarbeid med det lokale familievernkontoret, eller andre aktører.

FFPs familieterapeut og Trondheim fengsel har over en treårsperiode sammen gitt et tilbud om familiesamtaler i Trondheim fengsel. Ønsket har vært å gi familiene hjelp til å snakke sammen i en vanskelig livssituasjon. Vi har fått svært positive tilbakemeldinger på tilbudet både fra innsatte, pårørende og ansatte i fengselet. Vi har fått tilbakemeldinger som: "Jeg er roligere, jeg greier nå å snakke med andre innsatte når jeg blir sint, ikke slå" (Innsatt). "Dette har reddet familien vår" (søster til innsatt). Ansatte i Trondheim fengsel sier at dette har en helt tydelig positiv effekt på de innsatte.

Våren 2016 arrangerte FFP Trøndelag et erfaringsseminar fra arbeidet med familiesamtaler i Trondheim fengsel. Seminaret samlet nesten 90 deltakere og både pårørende, innsatte, kriminalomsorgen og andre aktuelle aktører var til stede. Det gjorde inntrykk å høre hvor betydningsfullt tilbudet har vært for en familie som delte sine erfaringer på seminaret.

De gode erfaringene fra familiesamtalene i Trondheim fengsel og positive tilbakemeldinger vi har fått fra de som har deltatt, er bakgrunnen for at FFP ønsket å starte et prosjekt der vi når fengsler og familievernkontorer i hele landet. FFPs rolle er å sette fengsler og familievernkontorer i kontakt med hverandre, tilby relevant opplæring, samt følge opp aktørene gjennom erfaringsamlinger og annen oppfølging.

Bergen og Ringerike fengsler med nærliggende familievernkontor er nå i gang med et slikt spennende samarbeid. De deltok høsten 2016 på et kurs i regi av FFP. Temaet var innsatte og familiens situasjon under soning, arbeid med familierapi i fengsel, samt opplæring og øving i samtaleverktøyet *Reflekterende team*. FFP ser frem til å jobbe med mange flere fengsler og familievernkontorer i dette prosjektet!

Prosjektleder og familieterapeut Nina Morseth Lauritzen fra FFP fortalte om gode erfaringer fra familieterapi i Trondheim fengsel på FFPs erfaringskonferanse.

Hjerte for barna på Bastøy

Også i 2016 arrangerte FFP *Hjerte for barna-aksjonen* i juni, der vi oppfordret fengslene til å steke vafler i besøksavdelingen eller gjøre noe annet hyggelig for barn på besøk. Mange fengsler fulgte oppfordringen, og FFP fikk en særlig hyggelig tilbakemelding fra Bastøy fengsel som fortalte om en nydelig dag med vafler, krabbefiske og samtaler med barn på besøk. Vi fikk tilbakemeldinger om at dette hadde vært en utrolig givende dag både for ansatte og besøkende.

Gjennom *Hjerte for barna-aksjonen* ønsker FFP å sette et ekstra fokus på barn på besøk i fengsel. Aksjonen er det norske bidraget i kampanjen *Not My Crime, Still My Sentence* som arrangeres av det europeiske nettverket Children of Prisoners Europe (COPE).

Idyll i fjæra ved Bastøy fengsel. T.h. barnansvarlig Henriette Lehmann.

1.4 REFERANSEGRUPPER, NETTVERK OG SAMARBEID

Referansegrupper og nettverk

Forum for barnekonvensjonen. FFP er med i nettverket Forum for barnekonvensjonen. Nettverket jobber for at barns rettigheter etter barnekonvensjonen skal ivaretas i Norge. Situasjonen for barn med foreldre i fengsel og barn med foreldre som blir utvist er blant sakene som tas opp. FFP deltok på flere møter og seminarer i forumet i 2016.

BarnsBeste. FFP er representert i en nasjonal referansegruppe i BarnsBeste, et kompetansenettverk for barn som pårørende. Kompetansenettverket hadde to møter i 2016. FFP er også representert i BarnsBestes minoritetsnettverk. Nettverket har hatt halvårlige møter, i tillegg til løpende kontakt i forbindelse med aktuelle saker.

Europeiske nettverk

24 timer for barn av innsatte. FFP er med i det skandinaviske nettverket 24 timer for barn av innsatte. Nettverket består av en frivillig organisasjon, Barneombud og Kriminalomsorgsdirektorat/ Justisdepartement fra Norge, Sverige og Danmark, samt Dansk Institut for Menneskerettigheter. Foruten FFP er de frivillige organisasjonene SAVN fra Danmark og Bryggan fra Sverige med i nettverket.

COPE. FFP er medlem i det europeiske nettverket Children of Prisoners Europe. COPE består av organisasjoner som arbeider for barn med foreldre i fengsel i mange europeiske land. FFP var på konferanse og generalforsamling i COPE i Zagreb i 2016.

Øvrig samarbeid, Oslo

Barneombudet. FFP samarbeider med Barneombudet i forbindelse med temaet barn med foreldre i fengsel.

Myrsnipa. Myrsnipa er et møtested under Kirkens Bymisjon der blant andre innsatte kan ha samvær med barna sine. FFP og Myrsnipa synliggjør hverandres tilbud og bidrar i forhold til rekruttering.

Vardeteatret. FFP har hatt et samarbeid med Vardeteatret om å utvikle teaterstykket *Fengselsfuglene*. Pårørende og FFP deltok i manusarbeidet i 2014. I 2015 viste Vardeteatret forestillingen på FFPs årsmøte.

BarnsBeste. FFP hadde flere samarbeidsmøter med BarnsBeste, Kristiansand fengsel, politiet og flere andre instanser i Kristiansand i forbindelse med utarbeidelse av en prosjektsøknad. Fokus i prosjektet var barns situasjon når foreldre varetaktsfengsles. Vi søkte om midler flere steder, men lyktes dessverre ikke med å innhente støtte til prosjektet.

Samarbeid FFP Trøndelag

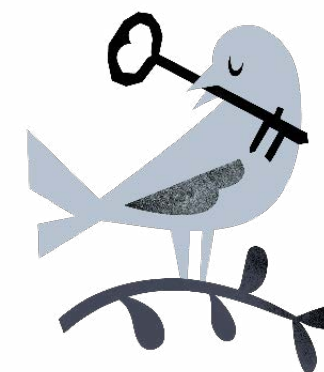
Politiet. FFP samarbeider med politiet for å formidle kunnskap om FFPs arbeid og våre tilbud til pårørende. Politiet deltok på FFPs erfaringsseminar om familiesamtaler i fengsel.

NKS Veiledningssenter Midt-Norge. FFP samarbeider med Veiledningssenteret for å synliggjøre hverandres tilbud og bidra i forhold til rekruttering, samt planlegging av felles konferanse i 2017.

Boxåpner, kultursenter for ungdom. FFP har hatt møte med Boxåpner for å bli kjent med hverandres tilbud. Mange ungdommer med minoritetsbakgrunn benytter seg av kultursenterets tilbud, og Boxåpner vil bruke FFP

som en samarbeidspart ved behov.

KOR-nettverket. FFP Trøndelag er en del av KOR-nettverket i Trondheim hvor problemstillinger tilknyttet bruk av KOR (Klient- og resultatstyrt praksis) diskuteres. KOR er et eksempel på systematisk brukermedvirkning på individnivå der brukerne får mulighet til å evaluere egne behandlingstilbud. Skjemaet føres inn i et dataverktøy hvor man kan hente ut statistikk til videre bruk.

Europeisk samarbeid

Foredrag i Polen

FFP holdt i mai et foredrag på polsk om fengslingens konsekvenser for innsattes barn og hvordan vi kan støtte barna, på en stor fagkonferanse i Warszawa. Over 400 fagpersoner deltok. En ungdom fra FFP Ung hadde i forkant lest inn polsk tale til en kort filmfortelling om hennes erfaring med å ha pappa i fengsel, og filmen ble vist på konferansen. FFPs innslag vakte stor interesse, og fikk også omtale i polsk media. Konferansen var arrangert av *Empowering Children Foundation*, i samarbeid med rådhuset i Warszawa og avdeling for folkehelse ved Warszawa Medisinske universitet.

Besøk fra frivillig organisasjon fra Romania

FFP var i april vertskap for organisasjonen *Alternative Sociale* fra Romania under et tredagers besøk i Oslo. Organisasjonen arbeider blant annet i forhold til barn med foreldre i fengsel, og søker opptak i det europeiske nettverket Children of Prisoners Europe (COPE). I tillegg til erfaringsutveksling mellom FFP og *Alternative Sociale*, arrangerte FFP også møter i Bredtveit fengsel og friomsorgen i Drammen, samt med *Nettverk etter soning* (Røde Kors) og *Prosjekt Innsattes barn* (Kirkens Bymisjon).

Konferanse og generalforsamling i Zagreb

Barneombudet i Kroatia var vertskap for årets generalforsamling i COPE, og arrangerte i forbindelse med denne en stor konferanse: *Children with a parent in conflict with the law: What are their best interests? How can they be met?* FFP hadde informasjonsstand under konferansen med temaet «Children speaking out».

Foredrag i Nederland

FFP var i juni invitert til å holde innlegg på Europarådets årlige konferanse for ledere i kriminalomsorgen. FFP fortalte om hvordan familierelasjoner kan ivaretas på en best mulig måte under soning, og om hvordan FFP arbeider for at stemmen til barn med foreldre i fengsel skal bli hørt. Presidenten i COPE holdt også et foredrag om konsekvenser fengsling av foreldre kan ha for barn. Direktøren i avdeling for menneskerettigheter i

Europarådet vektla fra talerstolen viktigheten av det som hadde kommet frem om situasjonen for barn med foreldre i fengsel, og at dette må føre til endring! I tillegg til at dette må få fokus i Europarådet, oppfordret han konferansedeltakerne til i langt større grad å sette situasjonen til barn med foreldre i fengsel på dagsordenen i sine hjemland.

Seniorrådgiver Kjersti Holden fra FFP holdt et av hovedinnleggene på stor fagkonferanse i Warszawa.

Seniorrådgiver Bente C. Grambo fra FFP og Jürg Jesse fra Europarådet under workshop for engasjerte tilhørere i Zaandam.

Children speaking out

Children have the right to express their views in all matters concerning the child (CRC, art. 12)
FFP facilitates in various ways for children with imprisoned parents to have their say

Hearing at FFP - children giving their opinion on a law proposal

Preparing for children's hearing with a representative from the Committee on the Rights of the Child

Shooting a film on FFP and children with imprisoned parents

Young people from FFP Youth sharing experiences and views at a conference

Creating a safe atmosphere for children is essential

Children sharing their views with the Children's Ombudsman, a Prison Governor and the Minister of Justice

Girls from FFP's youth group visiting a high security prison with cameras

From FFP's photo project: *Behind the Wall* - through the eyes of children of prisoners

Interview with NRK, the Norwegian Broadcasting Company (Daily News for children)

To know what is in children's best interest, we must listen to what they say!

FFP hadde informasjonsstand på konferansen *Children with a parent in conflict with the law* i Zagreb. Plakaten *Children speaking out* viser eksempler på hvordan FFP lytter til barns erfaringer og synliggjør deres situasjon.

1.5 KONFERANSER OG ANNEN DELTAKELSE

Foredrag holdt av FFP

FFP har holdt foredrag flere ulike steder for å fortelle om pårørendes situasjon og FFPs arbeid:

- Kriminalpolitisk konferanse på Storefjell (KROM), innlegg om dehumanisering av fengslene
- Fagdebatt om soning i Nederland på Juridisk fakultet ved universitetet i Bergen, i regi av Jussgruppen Wayback (JWB)
- Elevator overgangsbolig, presentasjon av FFPs arbeid og pårørendes situasjon.
- Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS), forelesning for aspirantene om pårørendes situasjon
- Oslo universitetssykehus, Kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri for Helseregion Sør-Øst, innlegg om pårørendes situasjon på kurs i fengselspsykiatri
- Buskerud friomsorgskontor, innlegg om barn med straffedømte foreldre og FFPs arbeid
- Konferanse i Nederland, *Community involvement in prison and probation work*, i regi av Europarådet. Foredrag om ivaretagelse av familierelasjoner under soning, med fokus på barns situasjon
- Personalmøte på Ringerike fengsel, foredrag om pårørendes situasjon og deres møte med fengselet
- FOKO-seminar (Forum for opplæring innenfor kriminalomsorgen) på Sundvollen, foredrag om pårørendes situasjon og det å snakke med innsatte om familie
- Konferanse i Warszawa om utsatte barn, innlegg om fengslingens konsekvenser for innsattes barn og hvordan støtte barna
- Kvinnekonferansen *Hvordan finne veien i rettighetsjungelen – å finne veien for å vise veien* i regi av Kvinner i fokus, Enhet for mangfold og integrering (EMI) og og OXLO. Innlegg om pårørendes situasjon og rettigheter.
- NAV Malvik, presentasjon av FFP på personalmøte
- Erfaringsseminar *Reflekterende familiesamtaler i Trondheim fengsel*, arrangert av FFP Trøndelag, innlegg om familiesamtaler i fengsel
- Gjengangernetverket i Trondheim, presentasjon av familiesamtaler i fengsel.
- Midtbyen helsestasjon, presentasjon av FFP med fokus på barn som pårørende
- Familievernkontoret i Sør Trøndelag, innlegg om familiesamtaler i fengsel
- Todagers kurs for ansatte i Bergen og Ringerike fengsel og tilhørende familievernkontor, arrangert av FFP. Innlegg om familiesamtaler i fengsel.
- JABB på Litteraturhuset i Trondheim, presentasjon av FFP og vårt tilbud for pårørende.
- Seminar på flerkulturelt informasjons- og dialogsenter i Trondheim, presentasjon av vårt arbeid overfor minoriteter.

Deltakelse på andre konferanser og seminarer

- Kriminalpolitisk konferanse på Sundvolden i regi av LO, NFF og FO
- Faget i Fokus, fagkonferanse på KRUS (Kriminalomsorgens utdanningssenter)
- Frokostseminar hos Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) om vold i nære relasjoner
- Debatt om utvisning i regi av Juss-Buss
- Jubileumskonferanse TOG 10 år (Tiltak overfor gjengangere)
- Konferanse i regi av Stiftelsen Kirkens Familievern: Familien - ansvar, frihet og valgmuligheter.
- Konferanse og generalforsamling i COPE (Children of Prisoners Europe) i Zagreb
- Kurs i regi av Oslo Universitetssykehus og BASIS-prosjektet i *The Good Lives Model*, en modell til bruk i behandling av seksuallovbruddsdømte
- Seminar i regi av Myrsnipa, Kirkens Bymisjon om *Prosjekt innsattes barn*
- Seminar arrangert av NTNU, *Sosialt arbeid og barnevern i møte med minoritetsbefolkningen*
- Ressursgruppemøter i FFPs minoritetsprosjekt
- Kurs i KOR (Klient- og resultatstyrt praksis)
- Redd Barnas barnerettighetslunsj, *Utfordringer ved avdekking av seksuelle overgrep mot barn i minoritetsfamilier*.
- RKBU Midt-Norge (Regionalt kunnskapssenter for barn og unge), *1001 kritiske dager - barns tidlige utvikling i et biopsykososialt perspektiv*
- RVTS Midt (Ressursenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, region Midt) og Justis- og beredskapsdepartementet, *Gode modeller for samarbeid og samhandling i arbeidet mot vold i nære relasjoner*

Annen deltakelse

- Møte med Frimurerlosjen angående mulig økonomisk støtte
- Møte med Kirkens familievern angående familierapi i fengsel
- Møte med Wayback Bergen for å bli kjent med hverandres tilbud
- Møte med Prosjekt Aurora i Bergen, et tilbud for kvinner før, under og etter soning
- Møte med Kalfarhuset oppfølgingscenter i Bergen for å bli kjent med hverandres tilbud
- Skypemøter med arbeidsgruppe i Children of Prisoners Europe (COPE) om kampanjen *Not my crime, still my sentence*
- Møte med ulike organisasjoner i forbindelse med et prosjekt i regi av Helsedirektoratet og Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) om å gi bedre oppfølging av innsatte med psykiske lidelser og rusmiddelproblemer
- Møter i styringsgruppa til BASIS-prosjektet. *Behandling av seksuallovbruddsdømte i Sør-Øst*

- Møte med scenekunstner Camara Lundestad Joof om kunstprosjekt om barn av innsatte
- Møter i BarnsBeste om samarbeidsprosjekt om ivaretagelse av barn i vareteksttiden
- Møter med Sanden Media om samarbeidsprosjekt om utvikling av filmer
- Møter med Pårørendealliansen for å diskutere felles problemstillinger
- Møte med Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI), Kriminalomsorgen region øst og region sør om familierterapi i fengsel
- Møtte hos Bufdir om familierterapi i fengsel
- Møte med organisasjonen Alternative Sociale fra Romania
- Møte med Nettverk etter soning som presenterte sitt arbeid for organisasjonen Alternative Sociale
- Møte med Myrsnipa som presenterte sitt arbeid for organisasjonen Alternative Sociale

Studiebesøk fra den rumenske organisasjonen Alternative Sociale.

- Møte med Syd-Øst eiendom om utbygging av fengsel på Elverum
- Møte med brukerorganisasjoner hos Helsedirektoratet om fengsel og seksuell helse
- Møte med diskrimineringsombudet om diskriminering i fengsel
- Møter i nasjonal referansegruppe for BarnsBeste
- Møter i minoritetsnettverket i BarnsBeste
- Møter og frokostseminarer i Forum for Barnekonvensjonen
- Møte hos FRI Drammen (Kirkens Bymisjon) for å bli kjent med hverandres tilbud
- Møte med forsker fra Høgskolen i Østfold angående søknad om forskningsmidler fra Extrastiftelsen
- Møte med Piosenteret (Pårørendesenteret i Oslo) for å bli kjent med hverandres tilbud
- Møte med forskere fra KRUS angående problemstillinger knyttet til pårørendes situasjon og endringer i kriminalomsorgen
- Møte hos Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) om servicetorg i Norgerhaven

- Møte hos Regionalt Ressurssenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS øst) om radikaliserings og voldelig ekstremisme i forbindelse med utvikling av portalen *Utveier*
- Møte med advokat om vitneprov i ankesak i forbindelse med soning i Nederland
- Vitneprov i ankesak i forbindelse med soning i Nederland
- Møte hos Sivilombudsmannen før forebyggingsenhetens besøk i Norgerhaven
- Deltakelse på markering for Jussbuss sitt 45 års-jubileum
- Møte med fotokunstner Christina Nunes om fotoprojektet *Selvportrett bak murene*
- Møte med organisasjonen Breakthrough angående deltakelse på kurs om forsoning i Bastøy fengsel
- Lunsjmøte med Konfliktrådet
- Møte i Kriminalomsorgen region øst om prosjektet *Tenkt ut*
- Møte med prest i St.Hallvard katolske kirke om FFPs minoritetsprosjekt
- Møte med Idium om hjemmeside
- Møte med representanter fra kriminalomsorgen og forskere fra bl.a. NTNU om reflekterende prosesser i fengsel
- Møter i referansegruppa til FFPs minoritetsprosjekt
- Workshop hos Utledningsnemda (UNE) vedrørende kommunikasjon med barn via deres nye nettside, samt brukertesting av nye hjemmesider
- Deltakelse med stand på Elvefestivalen i Drammen
- Diverse møter med studenter i forbindelse med oppgaver, eksamener og avhandlinger med pårørendes situasjon som tema både i Oslo og Trondheim
- Møter med gestaltterapeut i forbindelse med terapitilbud for pårørende
- Ledersamlinger og møter i arbeidsgiverorganisasjonen Virke
- Flere møter med blant andre BarnsBeste, politiet og Kristiansand fengsel om samarbeidsprosjekt om barns situasjon når foreldre blir satt i varetekt
- Møte med leder for Kirkens familievernkontor i forbindelse med familiesamtaler i fengsel
- Møte med Bufdir i forbindelse med familiesamtaler i fengsel
- Møter med Trondheim Folkebibliotek i forbindelse med fotoutstillingen «Bak murene- sett med barn av innsattes øyne».
- Møte med minoritetsrådgiver ved Rosenborg skole for å presentere FFPs minoritetsprosjekt
- Møte med «Videre», et samarbeidsprosjekt mellom Kirkens Bymisjon og kriminalomsorgen
- Møte med japansk professor som var interessert i familiesamtaler i fengsel og FFPs erfaringer med dette.
- Møte med dramaturg fra Trøndelag teater angående muligheten for å sett opp en teaterforestilling om

familiesamtaler i fengsel

- Møter med Jarlegården Oppfølgingscenter, Kirkens sosialtjeneste i Steinkjer angående muligheten for å arrangere et felles seminar med pårørende som tema. Tilstede ved noen av samarbeidsmøtene var også rus og psykiaritjenesten på Innherred.
- Møte med Hogst AS som er et samarbeid mellom Nord Trøndelag Elektrisitetsverk og Røde Kors om å tilby arbeid i form av hogst av trær til tidligere innsatte
- Møte med Napha (Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid).
- Møte med Konfliktrådet i Sør Trøndelag for å bli bedre kjent med hverandres arbeid og planlegge samarbeid fremover
- Møte med Saupstad frivilligsentral og presentasjon av minoritetsnettverket

Gjestebed på Skaugum!

FFP var blant gjestene da kronprinsparet inviterte til gjestebed for kriminalomsorgen. Daglig leder Hanne Hamsund og tidligere styreleder Linn Marie Schilling Tjensvold, deltok fra FFP. Kronprinsparet hadde et særlig fokus på tilbakeføring, og de fikk høre gode eksempler på rehabilitering og tiltak som gir soningen et innhold.

1.6 POLITISK ARBEID

Skriftlige høringer

Høringsuttalelse til Kriminalomsorgsdirektoratet: *Strategi for kvinner i varetekt og straffegjennomføring 2017-2020.*

Forslaget omhandler en sammenslåing av flere fengsler til én spesialenhet for å gi samlet kompetanse og et bedre tilbud til kvinner i fengsel. Høringsnotatet slår fast at nærhetsprinsippet vil være underordnet, og at eventuelle lengre reiseavstander skal kompenseres gjennom digitale løsninger. FFP argumenterer for at dette ikke er tilstrekkelig for å ivareta kontakt, spesielt vil dette kunne være en utfordrende situasjon for barn. FFP ber om at pårørende som ønsker å besøke spesialenheten må få tilbud om økonomisk støtte til besøksreiser. Vi argumenterer også for at det må etableres besøksleilighet tilknyttet spesialenheten.

Høringsuttalelse til Barne- og likestillingsdepartementet: *Fordeling av foreldrepenger ved samlivsbrudd.*

FFP argumenterer i høringen for at pårørende må anses som alene om omsorgen når barnets andre forelder er fengslet, og at de dermed må få rettigheter til å overta den innsattes foreldrepenger. Pårørende i en slik situasjon har ofte store belastninger ved at barnets andre omsorgsperson ikke har mulighet til å ta del i omsorgen eller yte økonomisk bistand for barnet. FFP ber om at det i langt større grad tas hensyn til at gjenværende omsorgsperson på utsiden faktisk er alene om omsorgen og har behov for å overta den innsatte forelderens foreldrepenger.

Høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementet: *Endring i utlendingsforskriften § 14-2 - varighet av innreiseforbud.* Innreiseforbud kan i dag settes til ett år, to år, fem år eller varig, og det foreslås fra departementet å tilføye 10-årig innreiseforbud som et alternativ til 5-årig innreiseforbud. Dette innebærer en innstramming av praksis som i større grad vil ramme familien, ikke minst vil dette ramme barna i urimelig grad. FFP påpeker at departementets høringsforslag ikke gjør godt nok rede for mulige negative konsekvenser for den utvistes familie, og at redegjørelsen for Norges menneskerettslige forpliktelser, herunder Barnekonvensjonen, er svært mangelfullt og ensidig fokusert. Vi hadde dialog med Barneombudet og Redd Barna i forbindelse med høringen.

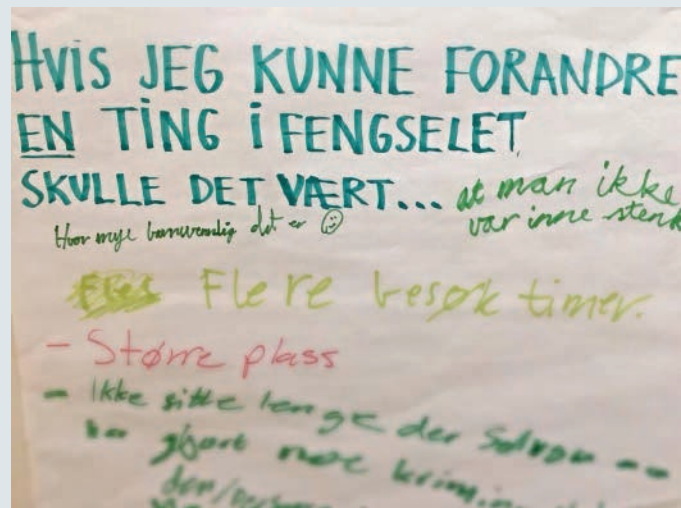
Annet politisk arbeid**Høring i Justiskomiteén**

I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2016 var FFP på budsjett høring i Justiskomiteén. Under høringen ba vi om økt driftsstøtte til FFP samt midler til reisestøtte for pårørende som har lang reisevei for å besøke i fengsel.

Barna sa fra til FN!

I november 2016 arrangerte FFP Ung, i samarbeid med Redd Barna, en barnehøring hvor barn mellom 7 og 16 år med foreldre i fengsel deltok. Formålet var å få frem barnas egne erfaringer med å ha en forelder i fengsel. Norske myndigheter skal levere rapport til FN om hvordan barnekonvensjonen blir gjennomført i Norge, og i tillegg til dette skal Forum for Barnekonvensjonen utarbeide en såkalt skyggerapport som viser hvordan sivilsamfunnet opplever at Barnekonvensjonen blir opprettholdt. FFP og Redd Barna vil formidle innspillene fra barna til FNs barnekomité våren 2017.

Det var et spennende møte, der barna skrev svar på forskjellige utsagn, som vi snakket sammen om etterpå. Noe av det som særlig blir trukket fram av barna, er at de ikke synes de har nok tid sammen med sin innsatte forelder og at det ikke er så bra å måtte tilbringe denne korte tiden sammen på et lite rom med lite å finne på.

Viktige innspill fra barn som skal videreformidles til FNs barnekomité.

Møte med representant fra Justiskomiteén og Trondheim kommune

FFP hadde et møte med Jorodd Asphjell fra Stortingets justiskomiteé og Sissel Trønsdal, kommunalråd i Trondheim kommune. Tema for møtet var reflekterende familiesamtaler for innsatte og deres pårørende.

Ankesak om soning i Nederland

I november 2015 saksøkte fire innsatte staten for brudd på Grunnloven og menneskerettighetene i forbindelse med tvangsoverføring til Norgerhaven fengsel i Nederland. De innsatte fikk ikke medhold i Oslo Tingrett. Saken ble anket og gikk i Borgarting Lagmannsrett i juni 2016. Som i Tingretten vitnet daglig leder i FFP, Hanne Hamsund, også i ankesaken. Hamsund forklarte i retten hvordan tvangsoverføringer til Norgerhaven fengsel oppleves som en tilleggsstraff som i betydelig grad også rammer pårørende. Den lange og dyre reiseveien for å besøke begrenser i stor grad muligheten for kontakt. De innsatte tapte dessverre også ankesaken.

1.7 FFP I MEDIA

NRK Vestfold 13.12.2016: *Eks-kriminelle gleder barn på julaften*

VG 2.3.2016: *Flere vil sone i Nederland etter rykter om luksusfengsel*

Aftenposten 13.1.2016: *Mange pårørende forteller meg at de er blitt utstøtt. Det gjør vondt.*

KK.no des. 2016 : *Mor eller far i fengsel: Å se en forelder i fengsel kan få konsekvenser senere i livet*

Stjørdals-Nytt 17.2.2016: *Bak murene- sett med barn av innsattes øyne.*

Adresseavisen 6.5 2016: *Tore valgte fylla og lot sønnene seile sin egen sjø. Da han havnet i fengsel fikk han klar beskjed fra sønnene*

Adresseavisen, 1.12.2016: *Det føltes som en voldtekt*

Adresseavisen, 22.12.2016: *4000 stoler står tomme på julaften*

Aftenposten junior, 8.-14.11.2016: *Erik besøker pappa i fengsel*

NRK Troms, radio P1, 24.4.2016 : Intervju med FFP Trøndelag om vårt arbeid for pårørende, fotoutstillingen og pårørendetreffet i Tromsø

DEL 2: PRIORITERINGER I 2017

FFP vil i 2017 videreføre det landsdekkende rådgivningstilbudet til pårørende og opprettholde et godt og variert tilbud for pårørende lokalt i våre avdelinger i Oslo og i Trondheim. Begge avdelingene vil også i 2017 tilby rådgivning, møter, ulike aktiviteter og ferie- og helgeturer både for barn og voksne.

FFP vil opprettholde samarbeidet med kriminalomsorgen gjennom samarbeidsmøter, dialog med barneansvarlige, deltakelse på servicetorg i fengslene og gjennom familiesamtaler i fengsel. Vi vil også videreføre samarbeidet i ulike nettverk vi deltar i, både i Norge og i Europa.

FFP 25 år!

FFP feirer i år 25 år med arbeid for pårørende til innsatte. Det har skjedd mye disse 25 årene, både med FFP som organisasjon og i kriminalomsorgen. FFP har gjennom sitt arbeid bidratt til et økt fokus og en større bevissthet om pårørendes situasjon. 25-års jubileet vil bli markert på flere ulike måter gjennom 2017. Vi starter markeringen på årsmøtet i mars, der vi ser tilbake på høydepunkt fra disse årene og feirer med marsipankake.

Noe av det viktigste vi ønsker å gjøre i jubileumsåret er å synliggjøre barnas stemme og hvordan de opplever situasjonen med et familiemedlem i fengsel. Vi vil derfor arrangere en konferanse høsten 2017 som vi har kalt *Med foreldre i fengsel – slik barna ser det*. Målgruppen for konferansen er pårørende, kriminalomsorgen, hjelpeapparatet og andre interesserte. Gjennom konferansen ønsker vi å spre informasjon og kunnskap om situasjonen til barn av innsatte. Barnas stemme og opplevelse vil blant annet bli synliggjort gjennom film, et kunstprosjekt og bilder tatt av barna selv.

Grupper for foreldre og unge voksne

Vi har erfart at mange pårørende har et ønske om å møte pårørende som har samme relasjon til den innsatte som de har selv, fordi de opplever at de har mange av de samme problemstillingene å forholde seg til. Vi vil derfor i 2017 fortsatt tilby grupper for foreldre både i Oslo og i Trondheim og treff for unge voksne som har en forelder eller søsken i fengsel i Oslo.

Pårørende med minoritetsbakgrunn

FFPs minoritetsprosjekt er inne i tredje og siste prosjektår, og vi vil jobbe for at minoritetsprosjektet skal sikres varig finansiering og inngå som en del av vår ordinære drift. Vi vil dette året skrive en prosjektrapport der vi oppsummerer funn for hvilke problemer pårørende med minoritetsbakgrunn særlige møter, og råd for å tilrettelegge bedre for denne gruppen pårørende. I samarbeid med Sanden Media skal vi også utvikle en film med informasjon om FFPs tilbud til pårørende med minoritetsbakgrunn på flere språk.

FFP Ung

Barn og unge med et familiemedlem i fengsel vil fortsatt være et viktig fokus i begge avdelingene til FFP. Det er en målsetning for 2017 å nå ut til enda flere barn og unge, blant annet gjennom lansering av ny FFP Ung-side på FFPs nye hjemmesider. I tillegg har FFP søkt om midler til å opprette en chat-funksjon på den nye hjemmesiden, for å kunne nå barn og unge på en arena der de gjerne er.

Pårørende til dømt for seksuallovbrudd

FFP har i 2016 fokusert på familiens situasjon ved seksuallovbrudd. Vi vil videreføre denne satsningen også i 2017. Våren 2017 skal vi utgi et hefte der vi møter noen av de problemstillingene pårørende i denne situasjonen kan ha, og komme med tips om hva man kan gjøre og hvor man kan få mer informasjon, hjelp og støtte. Vi vil arbeide videre med å innhente mer kunnskap i forhold til ulike spørsmål familien kan ha, og vi vil arrangere en temakveld om seksuallovbrudd for pårørende.

Yoga for barn og unge

FFP Trøndelag har søkt om midler til prosjektet «Yoga for pårørende av innsatte». Vi håper å kunne tilby yoga for barn og unge, der yoga gjennom lek og bevegelse vil kunne føre til positive endringer i form av økt selvfølelse og bedre psykisk og fysisk helse for barn og unge.

Ny ansatt og nye lokaler i FFP Trøndelag

FFP Trøndelag har ansatt en psykolog som begynner våren 2017. Økt aktivitet i avdelingen har ført til behov for større lokaler. I løpet av juni 2017 vil avdelingen flytte inn i nye, flotte lokaler i Kjøpmannsgata 23 i Trondheim.

Revidering av pårørendehåndboken *Utenfor muren*
FFP utga i 2009 boken *Utenfor muren – en håndbok for deg som er pårørende*, finansiert av ExtraStiftelsen. Håndboken er et av FFPs viktigste produkter for å nå ut til pårørende med informasjon, og inneholder informasjon om kriminalomsorgen, samt lover og rettigheter som er av betydning for den situasjonen familien er i. Boken inneholder også et eget kapittel om barn som pårørende, og tar opp problemstillinger knyttet til pårørendes helse og livskvalitet. Boken gir råd og tips under de enkelte temaene, samt veiledning til hvor man kan henvende seg i ulike situasjoner. Boken har også en stor verdi gjennom det at pårørende kan kjenne seg igjen i beskrivelser av ulike situasjoner gjennom essays.

Over åtte år etter første opplag av boken er det nå behov for en revidert utgave. Det har skjedd mange endringer i kriminalomsorgen som har betydning for pårørende, for eksempel innføring av barneansvarlige i fengslene, og vi ser frem til å kunne utgi en oppdatert versjon av håndboken i 2017.

Plakat i fengslene

For å øke synligheten av FFP og vårt tilbud til pårørende, vil vi i 2017 sende informasjonsplakater til alle besøksrommene i landets fengsler. Vi håper plakaten vil gjøre flere pårørende oppmerksomme på at FFP har et tilbud for dem, og at de kan ta kontakt med FFP for støtte og rådgivning.

FFPs hjemmeside

FFP vil i løpet av 2017 lansere en ny hjemmeside. Den nye siden vil få en bedre design og brukervennlighet. Blant annet ønsker vi at forumet skal bli mer tilgjengelig slik at dette igjen kan bli en viktig arena for pårørende til å utveksle synspunkt og erfaringer. En del av informasjonen på hjemmesiden vil også bli oversatt til flere språk.

24 timer for barn av innsatte

FFP er med i det skandinaviske nettverket *24 timer for barn av innsatte*. Nettverket består av en frivillig organisasjon, Barneombud og Justisdepartement/Kriminalomsorgsdirektorat fra Norge, Sverige og Danmark. Foruten FFP er de frivillige organisasjonene SAVN fra Danmark og BUFFF fra Sverige med i nettverket. I år skal samlingen i nettverket arrangeres i Norge, og vi ser fram til 24 spennende og viktige timer med erfaringsutveksling og oppdatering av de tre landenes arbeid for barn av innsatte høsten 2017.

Politisk arbeid

FFP vil også i 2017 skrive høringsuttalelser i saker der det er naturlig at vi uttaler oss. Blant annet vil vi skrive høringsuttalelse til et rundskriv om *Barn og besøk i*

fengsel; Besøksavdeling, besøkshus og – leilighet og et rundskrivet om Videosamtaler for domfelle og innsatte i fengsel fra Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI).

Familieterapi i fengsel

FFP vil i 2017 arbeide for å få flere fengsler og familievernkantor til å starte et tilbud om familieterapi for innsatte og deres pårørende. Vi skal arrangere møter med flere fengsler og familievernkantor, og vi skal arrangere kurs om familieterapi i fengsel og bruk av reflekterende samtale, både våren og høsten 2017. Målet med prosjektet er at et stort antall fengsler over hele landet skal tilby familieterapi til innsatte og pårørende. Vi vil også følge opp fengslene som startet med familieterapi i fengsel i 2016, og vi vil arrangere en erfaringsamling.

FFP har i 2016 og 2017 bidratt i arbeidet med *Forum for barnekonvensjonen's* rapport til FNs barnekomite om situasjonen for barns rettigheter i Norge. FFP har hatt et spesielt fokus på rettighetene til barn med utenlandske foreldre, bl.a. i forhold til utvisningssaker og kontaktmuligheter under soning.

FFP vil også i 2017 engasjere oss videre i saken om at innsatte i Norge sendes til Nederland for å sone, gjennom å delta i debatter og uttale oss i media og andre steder det er naturlig.

FFP ser frem til å videreføre vårt viktige arbeid i 2017!

REGNSKAP 2016

FORELØPIG BUDSJETT 2017

Regnskap 2016, For Fangers Pårørende (FFP)													
Inntekter	Ordinær drift	Prosjekt FFP Ung	FFP Trøndelag	Minoritettsprosjekt	Familieterapi i fengsel	Total inntekter	Kostnader	Ordinær drift	Prosjekt FFP Ung	FFP Trøndelag	Minoritettsprosjekt	Familieterapi i fengsel	Total utgifter
Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI)	1 116 649	640 654	854 197	500 000	59 500	2 671 000	Lønn	1 188 934	814 112	743 867	566 757	247 955	3 542 225
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (BU/Fdir)	899 000	770 000	330 000	500 000	350 000	1 700 000	Forlempenger	148 857	104 446	95 364	72 658	31 787	454 112
Stiftelsen Scheibler	200 000			99 000		1 749 000	Arbeidsoplysnings	64 680	45 980	41 160	31 380	13 721	196 001
Ole kommunne				375 000		200 000	Arbeidsoplysnings	173 970	121 352	110 708	84 349	36 902	527 181
Gjensidigestiftelsen						99 000	Sosiale utgifter	21 130	14 727	13 447	10 245	4 482	64 031
Bergesidigestiftelsen	100 000					375 000	Sosiale utgifter	5 553	3 870	3 534	2 693	1 178	16 828
Stiftelsen Uni	40 000	40 000			50 000	100 000	Husleier/strøm/renhold	48 671	46 670	83 217	46 670	27 739	250 967
Andre inntekter, Ole						80 000	Inventar/utstyr/vedlikehold	21 918	21 918	7 240	21 918	3 237	75 407
Andre inntekter Trondheim	93 750	65 340	100 000		19 886	100 000	Revisjonshonorar	15 263	10 638	9 713	7 399	3 782	46 250
Mva. kompensasjon	1 194		59 658			284 088	Andre honorarer	17 738	12 353	11 288	8 599	3 782	53 750
Finansresultat						1 194	Oversattelse, bruk av tolk	106 080	1 641	3 000	9 412	20 000	130 721
							Pasmarbeid Vardeteateret	425 000					425 000
							Kontorrekvisita	40 551	28 833	25 805	19 662	8 602	122 883
							Trykksaker/infomateriell	24 201	16 888	15 401	11 734	5 133	73 337
							Aviser, tidsskrifter og bøker	11 961	8 337	7 612	5 800	2 536	36 246
							Seminarer, kurs, utdanning	36 135	24 444	22 318	15 942	7 439	106 278
							Telefon	5 795	4 038	3 688	2 809	1 229	17 560
							Internett/data	13 642	9 938	8 681	6 614	2 894	17 560
							Porto	31 520	21 868	20 038	15 282	6 686	95 514
							Reise	31 520	21 868	20 038	15 282	6 686	95 514
							Kontorrekvisita	58 896	28 833	26 432	20 205	8 602	114 889
							Aktivitet ferie	121 624	58 896	53 432	29 239	11 489	207 727
							Arbeidsoplysnings	21 874	12 154	11 820	7 820	3 052	50 366
							Arbeidsoplysnings	21 874	12 154	11 820	7 820	3 052	50 366
							Arbeidsoplysnings	18 828	12 353	11 820	7 820	3 052	50 366
							Forskingsprosjekt	11 586	8 074	7 372	5 617	2 457	35 106
							Andre kostnader	3 674	2 577	2 353	1 818	784	11 206
Sum inntekter	2 450 593	1 515 994	1 343 855	1 019 454	479 386	6 809 282	Sum kostnader	2 532 666	1 515 994	1 343 855	1 019 454	479 386	6 891 385
Sum inntekter 2016	(2 450 593)	(1 515 994)	(1 343 855)	(1 019 454)	(115 000)	-							
Sum kostnader 2016	2 532 666	1 515 994	1 343 855	1 019 454	(115 000)	6 891 385							
Resultat 2016	82 073	-	-	-	(115 000)	82 073							
Bevægelige egenkapital:	Ordinær drift	Prosjekt FFP Ung	FFP Trøndelag	Minoritettsprosjekt	Prosjekt familie	Sum							
Egenkapital 1/1-16	(364 224)	-	-	-	(115 000)	(364 224)							
Årets resultat	197 073	-	-	-	(115 000)	82 073							
Egenkapital pr. 31/12-16	(167 151)	-	-	-	(115 000)	(282 151)							
Etendeler													
Anleggsmidler	37 536												
Inventar	37 536												
Sum anleggsmidler	37 536												
Omløpsmidler	23 417												
Forsikringspremie	1 012 730												
Bankinnskudd	1 012 730												
Sum omløpsmidler	1 012 730												
Sum etendeler	1 050 266												
Gjeld og egenkapital													
Gjeld													
Forsikringspremie													
Trukket fagforeningskont.													
Skyldig arb.avg.													
Skyldig arb.avg. av feriep.													
Skyldig feriepenger													
Sum gjeld													
Egenkapital													
EK ordinær drift													
EK prosjekt ung													
Sum egenkapital													
Sum gjeld og EK													

Inntekter	Budsjett 2016	Regnskap 2016	Budsjett 2017
Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI), drift	2 671 000	2 671 000	2 746 000 *
KDI post 70	0	0	225 000 *
Gjensidigestiftelsen	375 000	375 000	0
Helsedirektoratet	200 000	0	225 000 *
Oslo kommune, Velferdsetaten	99 000	99 000	99 000
Barne-, ungdoms- og familiedir.	1 200 000	1 100 000	1 275 000 *
Extrastiftelsen	1 749 000	1 749 000	1 863 950 *
Politidirektoratet	210 000	0	0
Stiftelsen Uni	150 000	50 000	50 000 *
Scheiblers legat	200 000	200 000	200 000 *
Div inntekter Oslo	150 000	181 194	150 000 *
Diverse inntekter Trøndelag	150 000	100 000	200 000 *
Momskompensasjon	300 000	284 088	290 000 *
Sum mulige inntekter	7 454 000	6 809 282	7 323 950
Utgifter	Budsjett 2016	Regnskap 2016	Budsjett 2017
Lønn, arb.g.avg, feriepenger	4 704 633	4 587 549	4 865 245
Sosiale utgifter	30 000	16 828	20 000
Pensjon	180 000	196 001	220 000
Andre honorarer	210 000	130 721	210 000
Oversettelse materiell, bruk av tolk	75 000	9 412	25 000
Prosjektsamarbeid Vardeteateret	425 000	425 000	0
Prosjektsamarbeid Sanden Media	0	0	487 000
Aktiviteter og ferie	165 000	201 757	210 000
Møteutg. og sosiale treff pårørende	105 000	90 566	100 000
Husleie, strøm, renhold	280 000	250 967	300 000
Inventar/utstyr/vedlikehold	100 000	75 407	100 000
Telefon	20 000	17 560	20 000
Data/Internett	85 000	41 339	50 000
Porto	85 000	95 514	120 000
Reise	120 000	211 225	200 000
Kontorrekvisita	100 000	122 883	120 000
Regnskap og revisjon	95 000	100 000	110 000
Trykk, infomateriell	120 000	73 337	130 000
Seminar, kurs, utdanning	110 000	106 278	220 000
Forsikringer	45 000	35 106	45 000
Veiledning	5 000	0	5 000
Aviser, tidsskrifter, litteratur	10 000	36 246	10 000
Annonse/reklame	85 000	56 453	60 000
Andre kostnader	25 000	11 206	15 000
SUM	7 179 633	6 891 355	7 642 245
Foreløpig resultat	274 367	-82 073	-318 295

* Uavklarte midler pr mars 2017

REVISJONSBERETNING 2016 - SIDE 1

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til årsmøtet i Foreningen for Fangers Pårørende

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet**Konklusjon**

Vi har revidert Foreningen for Fangers Pårørende' årsregnskap som viser et underskudd på kr 82.073. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2016, og resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av foreningens finansielle stilling per 31. desember 2016, og av dets resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av foreningen slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og forretningsførers ansvar for årsregnskapet

Styret og forretningsfører (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til foreningens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgave og plikter ved revisjonen av årsregnskapet.

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Hovedkontor :
Engebretts vei 3
0275 OSLO

Telefon : (+47) 90 12 62 10
Telefax : (+47) 23 13 10 90

www.bruserud.no
fornavn@bruserud.no

Avdelingskontor Tønsberg :
Sjosenteret Vallo
Postboks 149
3166 TOLVSROD
Telefon : (+47) 33 41 45 33
Telefax : (+47) 33 32 90 33

REVISJONSBERETNING 2016 - SIDE 2

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av foreningens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av årsregnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om foreningens evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at foreningen ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav**Konklusjon om årsberetningen**

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av foreningens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, den 10. mars 2017

Revisjonsselskapet
J. BRUSERUD & CO. AS

Jan Bruserud
Registrert revisor

Hovedkontor :
Engebretts vei 3
0275 OSLO

Telefon : (+47) 90 12 62 10
Telefax : (+47) 23 13 10 90

www.bruserud.no
fornavn@bruserud.no

Avdelingskontor Tønsberg :
Sjosenteret Vallo
Postboks 149
3166 TOLVSROD
Telefon : (+47) 33 41 45 33
Telefax : (+47) 33 32 90 33

For Fangers Påørende (FFP)

Telefon: 22 11 41 30

Mandag til fredag kl. 9.00 – 15.30

Pb 6710, St. Olavs plass, 0130 Oslo

Nordahl Brunsgt. 5, 2. etasje, Oslo

post@ffp.no

FFP Trøndelag

Telefon: 73 51 19 29

Mandag til fredag kl. 9.00 – 15.00

Fjordgata 19, 7010 Trondheim

trondelag@ffp.no

www.ffp.no, www.ffp.no/ung